

Indtryk fra Religionernes Dag på DPU torsdag den 8. september 2022

En smuk solrig efterårsdag i september 2022 har jeg fornøjelsen af at deltage i Religionernes Dag, som er en årlig tilbagevendende begivenhed til alle lærere i Danmark. I år med temaet: *Skolens arbejde med elevernes åndelige udvikling.*

Foto: Formanden byder velkommet til dagen og motiverer valg af årets tema.

Af Merle Sørensen,
lærer på Vedbæk skole

Dagen er planlagt til at vare en hel dag; og det er i virkeligheden langt fra nok tid til at nå alt det, som arrangørerne og oplægsholderne gerne vil lære kursisterne, og som kursisterne i allerhøjeste grad gerne vil høre mere om. Det er der heldigvis råd for, da der er mulighed for at købe bøger uden for salen fra forskellige forlag med inspirationen fra de mange oplægsholdere og deres henvisninger er der mulighed for at søge mere viden i bøger og opslagsværk.

Konferencen finder sted i den store smukke festsal på DPU i Emdrup. Ved indgangen til denne distinkte sal står et herligt anrettet morgenkaffebord. Med eller uden morgenkaffe og croissant, bliver vi budt varmt indenfor af repræsentanter for Religionslærerforeningen.

John Rydahl, formand for Religions-

lærerforeningen, byder velkommen og redegør for åndelighed i skolen og for den åndelige udvikling siden *Den blå Betænkning* i 1958. Så vidt vides er der stadig fra ministeriel side et temahæfte på vej....

Ånd i mange skikkelser

Alt medens vi venter herpå, bydes der velkommen til lektor Steen Nepper Larsen (DPU), der introducerer os til ”Ånd på fire måder efterfulgt af spørgsmål fra salen.

Tungen holdes lige i munden. Lektoren har meget på hjerte og en uendelig stor viden, så jeg sidder tilbage helt åndeløs men med ny livskraft pustet ind i sjæl, krop og forstand, og opfyldt af åndelige tanker fuld af mod og ufattelig stor lyst til at læse og fordybe mig i Max Weber die Entzauberung, i Augustin, Kierkegaard, Grundtvig, de gamle grækere, kaos, kosmos, skabelesesbetningen... jeg har næsten tabt pusten,

hvor forsvandt ånden mon hen? Vi skal genfinde den i rummet i klasseværelset mellem mennesker, det er jeg bevidst om, men spørgsmålene er endnu flere og således filosofisk ophøjet er det tid til Grundtvig.

Overskriften for dette oplæg lyder:

”Grundtvig, ånd og skolens begreb om åndsfrihed”

Cand.theol. Ingrid Ank, leder af Grundtvigakademiet, indfører os i, hvordan man går til ånd.

Ingrid Ank fører os gennem skolen for livet, bl.a. hører vi om tanker fra N.F.S Grundtvig, præsten, digteren og samfundstænkneren og fra den politiske filosof Hannah Arendts, to personer fra hvert sit århundrede, begge giver de os vigtigt stof til eftertanke selv her i AD 2022. Også i dette oplæg løber tiden hurtigere, end man kan nå at trække vejret, det er tid til en kaffepause, og som tilbehør til kaffen går jeg ud fra festsalen med Grundtvigs og Arendts tanker om, hvad et menneske, frihed, ånd er. Jeg er fuld af energi og glæder mig til mit kommende forløb om Grundtvig på 5. årgang. Jeg er nu fuld af ny inspiration, ny viden og nye tanker.

Nu er der tid til at netværke og hilse på kolleger fra hele landet og at snuse til interessante bøger og magasiner fra forlagene. Nye emner og lyst til ny viden har gjort min shoppelyst stor, men med et er pausen slut og næste punkt på dagsordenen, er lektor Jens Erik Kristensen ved DPU, byder på ånd og pædagogik.

Igen er det tid til at tage en dyb indånding og blive opfyldt af ånden i fællesskabet. Her og dér og i særdeleshed i klasserummet. Spørgsmål, som synes elementære, men som aldrig kan drøftes nok, og som aldrig bør blive umoderne. Jeg hæfter mig især ved at ånd og pædagogik hænger sammen, som for mig er en selvfølgelighed i den læreruddannelse jeg har med i bagagen, men som

Foto: Som altid var der stor interesse for forlagenes udstillinger.

Foto: Ingrid Ank talte om ytringsfrihed som en del af åndsfriheden.

jeg i løbet af dagen er blevet mere og mere bevidst om, ikke nødvendigvis er en selvfølgelighed. Vi skal passe på, at ånden ikke forsvinder ud af klasseværelset, men at vi har den med os i alt, hvad vi foretager os, så vi ikke kun tænker mål og styring. Husker vi ikke det, skal vi passe på tidsånden, som kan tendere til mangel på åndsfrihed, vi skal huske på ikke lade os føre med strømmen uden at indånde.

Tiden flyver af sted, tre oplægsholdere, en kaffepause vi bliver fodret med værdifulde tanker, men også tanker om, hvordan man som professionel "aktør" kan arbejde med ånden med eleverne, i klasseværelset, med kolleger men og i den grad også som privat person, maverne knurrer...

Arrangementets spisedel foregår i DPU's ombyggede aula. Frokosten breder sig over adskillige buffetborde og hylder som et overflødigshorn af vegetariske retter med fade og opsatser. Vi spiser, vi drikker, vi gumler alt i henførelse over den ene smagsoplevelse efter den anden, samtidig med at vi skal nå at tale om vind, vejr, klasser undervisning og om de mange indtryk og fortolkninger af ånd. Igen føles tiden

som noget, der er svært at forklare, og så skal vi bevæge os ud i fysik og kvantemekanik, men faktum er, at vi skal videre i programmet.

Lektor Merete Wiberg fra DPU byder som dessert på etisk dannelse i skolen. Hvorfor er det, at vi skal hjælpe andre mennesker? Vi skal huske på, at vi fortsat og hele tiden skal tale om dette. Ånden er i fællesskabet, vi skal tale sammen og gå i dialog, etikken er i samtalen ikke altid direkte men indirekte, hvad er rigtigt, hvad er forkert, nytteetik, pligtetik, næstekærlighed, hvad betyder dette egentlig. Mine tanker går på, at ja da - det gør vi, måske ikke i direkte forstand med så indirekte, alting er ikke synligt, alting er en proces, og det er gennem samtalen, at vi alle bliver bedre til at få udviklet et sprog, der gør eleverne i stand til at tro på egne evner, til at lytte til andre og til at turde sige til og fra. Igen et oplæg, der giver gode anvisninger på, hvordan emnet kan gribes an.... Igen er tiden vores indikator for, at det er tid til noget helt andet, nemlig et kirkebesøg.

Vores kyndige guide i denne forbindelse er mag.art. i kunsthistorie og ph.d.-stud. Mette Berndsen (DPU). Kirken er

Trekroner kirke ved Roskilde. Her går ånd og æstetik ind i, og over i hinandens verdener. Kirken blev indviet i pinsen 2019 og er ikke som kirker er flest. Trekroner Kirke er en splinterny kirke, fra 2019. Kirken er inspireret af naturens runde former og ovenfra ligner den et anatomisk hjerte. Alt er indtænkt i forhold til kirken. Jo mere rundvisningen i og omkring kirken bliver forklaret, jo mere opløftet og betaget blev jeg af kunsten og inventaret i kirken. Alt synes integreret i hinanden og en tur til kirken kunne være spændende at arbejde med. Mit næste besøg i Roskilde skal udover Domkirken forstås, også gå til denne nye kirke. Spændende, hvordan kunsten kan invitere kirkegæsten til at fundere over alteret, som er et par hænder - samtidskunsten synes tilgodeset i kirken.

Endnu et interessant oplæg er til ende, og den sidste kaffepause venter. Alle er vi enige om, at det hele skal indtænkes, når vi kommer hjem, hvordan kan vi undgå at undlade det, og som en sidste krølle på denne indholdsrige dag, afslutter antropolog Ricko Damberg Nissen fra Forskningsenheden for Almen Praksis på Syddansk Universitet med en præsentation af forskningsprojektet om børns eksistentielle og åndelige

udvikling. Hvordan sætter et barn ord på det at miste en forælder? Eller på døden generelt, sygdomsforløb, skilsmisse eller på tro og Gud?

Disse spørgsmål har manglet fokus, så en forskningsenhed har sat sig for: ”at styrke børn og unges åndelige-eksistencielle sprog og dannelse”.

Den åndelige dimension bliver efterspurgd af skoler. Erfaringen viser, at børnene mangler voksne, som kan og tør italesætte det åndelige-eksistencielle sammen med dem. Formålet er således at klæde børn og voksne på til at sikre et åndeligt beredskab, så børnene er bedre hjulpet til at håndtere kriser tidligt i livet. Projektet lyder spændende, og jeg er sikker på, at det er til gavn for alle børn, som oplever kriser jf. ovenstående, som er en del af at være menneske. Det giver også mulighed for at blive klogere på, om der kan være en sammenhæng mellem børn og unges åndelige og eksistencielle sundhed og sundhed generelt.

Top aktuelt, så almen menneskeligt og alligevel så svært, hvis vi ikke har et ordforråd, der dækker.

Klædt på til opgaven

Eftermiddagssolen skinner ind i salen i Emdrup, og vi må slutte. Det har været nogle intense, stimulerende timer, som jeg kun kan anbefale andre lærere i kristendomskundskab, og lærere i det hele taget, at deltage i. Alene det at møde ligesindede og udveksle erfaringer er udbytterigt, men der er også meget at tage med sig til sin egen undervisning, til livet, til inspiration, til yderligere fordybelse.

Ikke fordi der er noget nyt i det, men jeg er blevet bestyrket i, at den kulturelle baggrundsviden er vigtig, da sprog på en og samme tid er et redskab og en kultur. Vi skal udstyre eleverne og os selv med sproglig kompetence og med evnen til at agere selvstændigt i mødet med nyt stof, nye mennesker og med andre kulturer. Dette kræver, at vi som undervisere er godt klædt på til opgaven. For mig at se, at er det ikke tilstrækkeligt, at vi behersker sproget, metodikken og didaktikken. Vi må også kende tankerne bag, filosofierne og tænkerne. Alt dette er sprogets kontekst uden hvilken sproget blot bliver reduceret til pæne omskrivninger af ”noget”.

Foto: Der var livlig erfaringsudveksling i pauserne.

Jeg kommer hjem med både større viden samt fornyet energi og lyst til lærerlivet og nye bekendtskaber. Ses vi næste år til ”Religionernes dag”?

Er religionerne ved at blive grønne igen?

Af *Diana Rigstrup, lektor/ph.d. ved Professionshøjskolen Absalon*

Vi synes at leve i en tid præget af store forandringer, en tid med både klimakrise, biodiversitetskrise, pandemier, polarisering og en uvished om fremtiden. Mange beskriver vores tid som den antropocæne tidsalder, som betyder, at menneskets aktiviteter nu påvirker Jorden så meget, at det medfører globale ændringer i Jordens tilstand.

Krisituationer giver ofte anledning til refleksion, ikke mindst omkring værdier og værdisystemer, og flere og flere stemmer i skole- og uddannelsesverdenen taler for, at vi som lærere og undervisere skal være med til at formidle og diskutere et nyt verdensbillede med elever og studerende. Et billede, hvor mennesket ikke er placeret over naturen, men hvor der er mere fokus på det, der i den lidt glemte del af Folkeskolens formålsparagraf er beskrevet som ”menneskets samspil med naturen”.

Man kan måske umiddelbart tænke, at det må være noget, som biologiuundervisningen må tage sig af. Men hvis man lægger vægten på de mere etiske og eksistencielle aspekter af ”menneskets samspil med naturen”, så kan det åbne for nogle nye spændende måder at arbejde med religion på i skolen. I denne artikel vil jeg derfor for det første dykke lidt ned i temaet om menneskets samspil med naturen i religionshistorien. Dernæst vil jeg skrive lidt om, hvordan inddragelse af udeskole-didaktik i undervisningen kan bidrage til en større viden om og erfaring med de mange måder, hvorpå natur og religion hænger sammen.

Menneskets samspil med naturen i religionshistorien

Hvis vi nu begynder med at tage lidt sydpå, hvor den ældste stenalder er noget ældre end i det kolde nord, kan man f.eks. i Frankrig og Spanien besøge klippehuler, hvor man har fundet malerier og indridsninger af menneskefigurer og dyr, som vidner om de tidligste tegn på men-

neskelige fremstillinger af sig selv. Nogle gange er figurerne blandet sammen til det vi i dag vil kalde en shamanskikkelse eller en åndemaner, som fx indridsningen af en skægget mand med hjortehorn og dyrehale fundet i en hule i de høje Pyrenæer ved Lourdes.

I Danmark skal vi lede efter lignende tegn og billeder tæt på Københavns hovedbanegård, omgivet af trafikerede veje og reklameskilte i højborgen for dansk kultur og historie, nationalmuseet. Bag bygningens tykke mure i oldtids-samlingen til højre for indgangen, kan man rejse tilbage i tid og finde et billede af et hjorteligende dyr og et menneske indskåret på en hjortetaksstav fundet på Vestsjælland. Nogle tolker billedet som en hjortedræber, andre som et muligt billede på shamanisme, da mennesket tolkes som en shaman, der i trance rækker ud efter dyret.

Vi kan selvfølgelig ikke vide, hvad disse tidlige jægerfolk selv har forstået ved